

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

(повна назва кафедри)

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 242 «Туризм»

(шифр та найменування спеціальності)

за магістерською програмою професійного спрямування Економіка та організація туристичної діяльності (назва магістерської програми)

на тему: **«ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ»**

Виконавець:

студент факультету міжнародної економіки

Башта Нікіта Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н. доцент

Шикіна Ольга Володимирівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Вважається, що світовий ринок туристичних послуг це один із швидко зростаючих секторів світової економіки, що зазнає впливу глобалізації та розкриває її можливості. У багатьох країнах міжнародний туризм є джерелом як прямих, так і непрямих доходів держави, стимулюючи розвиток різних галузей, які стосуються безпосередньо туристичної інфраструктури, у вигляді мультиплікативного ефекту. Такі події як економічні кризи, пандемія COVID-19, повномасштабна війна не може не вплинути на розвиток туризму.

Основними трендами післявоєнного розвитку туризму повинно стати реабілітація, відновлення, розвиток втраченої інфраструктури, вступ індивідуальних туристичних підприємств до мереж та багато іншого.

Мета кваліфікаційної роботи є виявлення перспектив розвитку туристичної діяльності у Одеській області.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення таких завдань:

- визначити сутність туризму, туристичної галузі та її складових;
- виявити функції та класифікації видів туризму;
- розглянути сучасні тенденції розвитку туристичної галузі;
- надати характеристику туристичної галузі в Одеській області;
- визначити місце Одеської області в туристичній галузі України;
- оцінити сучасні проблеми розвитку туристичної галузі України;
- надати пропозиції щодо розвитку туристичної галузі Одеської області;
- навести економічне обґрунтування впровадження запропонованих заходів.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є процес дослідження перспектив розвитку туристичної діяльності у Одеській області.

Предметом дослідження кваліфікаційної роботи є науково-практичні питання розвитку туристичної діяльності у Одеській області.

Методика дослідження роботи є діалектичний метод дослідження явищ та процесів у їхньому взаємозв'язку і розвитку. Для досягнення мети та розв'язання визначених завдань кваліфікаційної роботи використано такі загальнонаукові методи: абстрактно-логічний (для узагальнення теоретичних положень, визначення сутності економічних понять, формування висновків); системний аналіз (для аналізу розвитку туристичної галузі Одеської області); графічний (для наочного представлення статистичних даних); табличний та групування (при аналізі основних показників туристичної галузі); конструктивний та експериментальний (оцінка результатів запропонованих заходів щодо відновлення туристичної галузі України).

Інформаційна база дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять наукові праці з названої проблеми вітчизняних та зарубіжних вчених, законодавчі та нормативні акти України, методики Всесвітньої туристичної організації, інструктивні матеріали, що регламентують діяльність суб'єктів господарювання, довідково-інформаційні видання, дані статистичної та внутрішньогосподарської звітності готельних мереж.

Не зважаючи на наявність публікацій, присвячених питанню розвитку туристичної галузі, досить мало уваги приділено питанням, як відновлювати туристичну галузь після стабілізації в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання результатів дослідження для удосконалення діяльності підприємств сфери туризму.

Структура і обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (28 найменувань). Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 65 сторінок комп'ютерного тексту. Основний зміст викладено на 62 сторінках. Робота містить 20 таблиць, 6 рисунків.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє зробити наступні висновки.

1. Багатоаспектність туризму реалізується також і в великій кількості визначень понять: «туризм», «туристична галузь», складових, що її формують. Результатом нашого дослідження стало визначення, що це особливий масовий вид подорожей з чітко визначеними туристичними цілями, які здійснюються самими туристами, тобто є діяльністю самого туриста; також це діяльність з організації та здійснення подорожей, тобто туристична діяльність, що здійснюється підприємствами індустрії туризму та суміжних галузей. Звідси трактування туризму як галузі сфери послуг, призначеної для задоволення потреб людини, яка подорожує.

У Законі «Про туризм», хоч і згадується термін «індустрія туризму» або «галузь туризму», немає детального визначення їх складових частин (засоби розміщення, підприємства харчування, транспортного обслуговування тощо), щодо чого в науковій літературі постійно проводяться дослідження, однак серед усіх перерахованих суб'єктів туристичної діяльності чітко виділено підприємства, однією з функцій яких є організація туристичних подорожей – туристичні фірми, що існують у вигляді туроператорів та турагентів.

2. Туризм – це дуже багатогранне явище, яке має різні підходи. Нами було виявлено шість функцій туризму, а саме: економічну, культурологічну, соціальну, виховну, освітню та екологічну. Знаючи потреби, які можливо задовольнити за допомогою туризму, можна визначити мотиви, які спонукають потенційного туриста до вибору місця подорожі, а отже, і певного виду туризму. Крім відпочинку та відновлення працездатності, за допомогою таких видів туризму як лікувально-оздоровчий, культурно-пізнавальний, розважально-відпочинковий, спортивний та релігійний, можна задовольнити такі потреби сучасної людини, як: соціальні, самореалізації, причетності до спортивних подій, культурних на національних традицій різних народів, мандрувати, лікуватись, розважатись, паломницькі та пізнавальні тощо.

3. До основних сучасних тенденцій туристичної галузі нами було віднесено протистояння економічним, пандемічним та військовим кризам. Виявився ефект «овертуризму», особливо це проявилось у Іспанії з лозунгами «туристи – їдьте додому» у Мадриді. У січні-липні 2022 року міжнародний туризм зріс майже на 60% від

допандемічного рівня. Міжнародний туризм продовжував демонструвати високі показники до липня 2022 року, коли за перші сім місяців 2022 року кількість відвідувачів досягла 57% від рівня до пандемії. Але складне економічне середовище, включаючи високу інфляцію та стрибок цін на нафту, погіршене війною в Україні, продовжує залишатися основним чинником, який перешкоджає відновленню туризму.

4. Дослідження характеристики туристичної галузі в Одеській області показало, що концентрація як туроператорів, так і турагенцій спостерігається у м. Одеса, з невеликою присутністю турагенцій ще у Ізмаїлі, Ізмаїльському та Лиманському районах. У 2019-2020 рр. спостерігалось скорочення загалом (туроператорів та турагенцій) на 23,3%, що відбувалось істотно за рахунок закриття 24 агенції у м. Одеса. Також спостерігається скорочення туроператорів на 7,7% – це два закритих туроператори у м. Одеса, але відкрився новий туроператор у Ізмаїльському районі. Загальна кількість туристів складає 14948 осіб, 61,7% з яких було обслуговано турагентами. Внутрішній розподіл туристів за напрямом туристопотока у більшості своїй приходився на виїзних туристів.

5. Одеська область посідала 4 місце у 2020 р. за кількістю туроператорів та турагентів юридичних осіб, 7 місце за показником обслуговуваних туристів, 7 місце за показником обслуговуваних іноземних туристів, 6 місце за показником обслуговуваних виїзних туристів, 11 місце за показником обслуговуваних внутрішніх туристів.

6. Незважаючи на складну ситуацію в туристичній галузі в післявоєнний період, вона повинна стати ключовою частиною стратегії економічного відновлення. Однак над цим потрібно працювати вже сьогодні. Зокрема, необхідно включити розвиток туризму в програми післявоєнного відновлення, домовитися з міжнародними мережами готелів щодо їх входження в Україну, підготувати масштабну маркетингову кампанію на зовнішніх ринках, розробити туристичні програми для місць бойової слави Збройних Сил України, працювати над відновленням туристичної інфраструктури, сприяти розвитку нестандартних форматів туризму, відкривати національні туристичні представництва в інших країнах.

7. Нами було запропоновано програму спрямовану на реабілітацію опорно-рухового апарату та розраховану мінімум на 7 днів. Це програма туру реабілітації опорно-рухового апарату для військовослужбовців та цивільного населення після поранень та бойових психічних травм. Вона складається із надання 39 основних процедур, які призначаються лікарем та відпускаються під його контролем.

8. Нами було розраховано точку безбитковості для запропонованого туру. Так якщо буде реалізовано 80 турів реабілітації опорно-рухового апарату для військовослужбовців та цивільного населення після поранень та бойових психічних травм то витрати для організації програми будуть виправдані. Якщо об'єм продажу турів буде вище за 80 шт., то санаторій почне отримувати прибуток, якщо менше зазначеної кількості – працюватиме в збиток. Крім того, необхідно згадати соціальний характер запропонованого туру.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Науково-теоретичні засади розвитку туристичної галузі**» проаналізовані теоретичні підходи до трактуванні поняття «туризм», «туристична галузь» та розглянуті її вкладові, виявлені функції та класифікація видів туризму, а також розглянуто питання сучасних трендів розвитку туристичної галузі.

У другому розділі «**Аналіз стану та перспективи розвитку туристичної галузі в Одеській області**» розглянуто складові туристичної галузі Одеської області, напрями діяльності, кількість обслугованих туристів, їх співвідношення, з яких країн приїжджали туристи до Одеської області за досліджувані 2019-2020 рр. та до яких країн виїжджали туристи з Одеської області. Проаналізовано на якому місці Одеська область знаходиться за показниками кількість туроператорів та турагентів, кількість обслугованих туристів. Наведено сучасні проблеми розвитку туристичної галузі Одеської області.

У третьому розділі «**Шляхи відновлення туристичної галузі в Одеській області**» було запропоновано програму реабілітації військовослужбовців та цивільного населення після поранень та бойових психічних травм та розраховано економічну доцільність провадження такого туру.

АНОТАЦІЯ

Башта Н.М. «Перспективи розвитку туристичної діяльності у Одеській області»

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел.

Об'єкт дослідження – процес дослідження перспектив розвитку туристичної діяльності у Одеській області.

У роботі розглянуто: сутність та зміст поняття «туризм», функції туризму та його види, сучасні тенденції розвитку туристичної галузі.

Надано характеристику туристичної галузі в Одеській області та наведено вплив воєнного стану на функціонування суб'єктів туристичної галузі. Розглянуто місце Одеської області у туристичній галузі України. Запропоновано пропозиції щодо розвитку туристичної галузі у Одеській області.

Ключові слова: туризм, туристична галузь, тенденції розвитку, воєнний стан.

ANNOTATION

Bashta N.M. «Prospects for the development of tourism in the Odesa region»

Qualifying work consists of three chapters. The object of the study is the process of researching the prospects for the development of tourism in the Odesa region.

The work examines: the essence and meaning of the concept of "tourism", the functions of tourism and its types, modern trends in the development of the tourism industry.

The characteristics of the tourism industry in the Odesa region are given and the influence of the state of war on the functioning of tourism industry entities is given. The place of Odesa region in the tourism industry of Ukraine is considered. Proposals for development of the tourism industry in the Odesa region are offered.

Key words: tourism, tourism industry, development trends, martial law